

Side 1: EUX som karrierevej

Social- og Sundhedsskolen Midt- og Vestjylland er sammen med 6 andre Social- og Sundhedsskoler fælles om et projekt med titlen:

”UDFORMNING AF EN AKTIV UNGE-PERSONALE POLITIK PÅ SOSU-OMRÅDET SOM VÆRKTØJ TIL ØGET FASTHOLDELSE OG REKRUTTERING”

Nedenstående er det skriftlige resultat af:

”EUX som karrierevej”, en antropologisk inspireret undersøgelse af den verden som EUX-elever er en del af, de erfaringer der allerede findes i forhold til EUX som karrierevej – de fortællinger der er med til at definere feltet.

Undersøgelsen falder i to dele. Første del handler primært om at kaste lys på EUX-elevers perspektiv, der inddrages vinkler fra undervisere og det fysiske miljø på skoledelen af EUX-uddannelsen.

Anden del af undersøgelsen handler om EUX-elevernes omverdens syn på EUX. Det er EUX-elevers professionelle omverden, som her afgrænses til ældrechefer i de 6 kommuner, uddannelseskonsulenter i kommunerne og repræsentanter fra praktiksteder. Anden del starter side 14.

Konklusion – sammenfatning af bud på, hvad en aktiv unge-personalepolitik på SOSU-området kunne indeholde:

1. at der skaffes/prioriteres tid og rum til sociale tiltag – både i skole og i praktik
2. at der sigtes efter arrangementer som af de unge vil blive betegnet som ”cool places¹” – eks.: ”i går aftes var alle SOSU-elever til stand up – det var mega nice...” at skolerne går sammen og etablerer ture for EUX-elever, f.eks. fælles studietur på tværs af SOSU-skoler, så EUX-hold som pt. er små, oplever større fællesskaber.
3. at skolerne etablerer netværk blandt eleverne som de kan bruge, særligt med henblik på praktikperioderne, hvor holdkammeraterne er adskilte i en længere periode (ekstra lange praktikker på EUX). Det kan styrke at eleverne oplever et tilhør til holdkammerater, trods det at de ikke ser hinanden fysisk i praktikkerne. At eleverne udvikler kompetencer til at fastholde netværk. At praktikstederne understøtter disse netværk, f.eks. ved at give timer til udvalgte aktiviteter.
4. at man definerer hvor meget en elev er/kan være en del af normering, f.eks. at elever er del af normering mellem kl. 7 og 10 og derefter – kan eleven trækkes ud til andre læringsaktiviteter/sociale tilbud

¹ warm places / cool places: [ungdomsmiljøer på erhversuddannelser - Katznelson.pdf](#)

Side 2: EUX som karrierevej

5. at man åbent taler om og ønsker, at ansatte og elever, videreuddanner sig – at det giver street-credit, hvis man kommer tilbage som sygeplejerske og har gået EUD-vejen
6. at skabe alliancer med andre EUX-uddannelser, på tværs af håndværk og laver fælles fester
7. at afprøve særlige praktiksteder for EUX-elever, så der udvikles særlige EUX-miljøer i praktikken
8. at fortælle praktikstederne mere om hvad EUX-uddannelsen er og hvorfor vi gerne ser den mere udbredt
9. at etablere mere ung til ung læring, både i skole og praktik (insp. Fra Mc-Donalds). Så eleverne oplever anerkendelse og status, når de tildeles ansvar for andres oplæring
10. at etablere muligheder for fællesskaber på trods af stor fysisk afstand mellem eleverne i praktikken – f.eks. events som eleverne vil prioritere at rejse efter eller on-line arrangementer
11. at der etableres tradition for fejring, når elever afslutter uddannelsen, måske en eller anden form for ”studenterkørsel” f.eks. rundt på praktikpladser, skabe markeringer som der bliver lagt mærke til
12. at se ungepolitik = læringspolitik: hvad skal de lære i dag, fremfor hvilke opgaver skal de løse - der lægges vægt på at en unge personalepolitik tager udgangspunkt i et lærings- og arbejdsfællesskab
13. at tænke ud af boksen – tænke andre veje, i kommunalt regi for at løfte opgaven med at skabe mere aktivt ungdomsmiljø i praktikkerne. Det bliver selvforstærkende hvis vi ikke gør noget, fordi vi ikke har ressourcerne indenfor plejeområdet til at gøre det attraktivt. Lykkes det os, at gøre det mere attraktivt vil det give os flere ressourcer i form af øget rekruttering.
14. at når man etablerer en unge personalepolitik i praksis, mhp. at etablere bedre ungdomsmiljø, skal medtænke hvad det gør ved de øvrige medarbejdere som ikke inkluderes i ungepolitikken. Måske skal praksis have lov at være praksis på tværs af alder og så etablere fælles personalepolitik?
15. at erkende at der er en kamp om opmærksomhed og derfor etablere fora’er hvor beslutninger træffes og føres ud. Det kan f.eks. starte med ønsker fra elevråd, som så går til skolens ledelse, som drøfter disse med chefer i kommunerne og der besluttet hvad der skal prioriteres og handles på.
16. at der laves forventningsafstemning – at når vi ansætter unge, så ved de at de kommer til at indgå i arbejdsfællesskaber på tværs af alder
17. at vi forholder os til de forskellige signaler om niveau, når vi rekrutterer bredt til Social- og Sundhedsuddannelserne

Side 3: EUX som karrierevej

Første del af undersøgelsen:

Første del af undersøgelsens resultater er frembragt gennem observation i undervisningen på EUX-klasser på 3 årgange, samt fokusgruppeinterviews i grupper af 3 elever fra 3 årgange på EUX, det drejer sig om GF1, 1. og 3. årgang. Undersøgelsen er foretaget i efteråret 2020. Der er endvidere, som supplement samlet uformelle og formelle udsagn om EUX blandt undervisere på Social- og Sundhedsskolen Herning, ligesom der er observeret på det fysiske miljø på skolen.

Undersøgelsens resultater er samlet under følgende overskrifter:

1. Motivation for EUX og uddannelsesmiljø
2. Uddannelsesmiljø og frirum på EUX
3. Forhindringer og barrierer på EUX, herunder ordblindhed
4. Ligheder og forskelle til EUD (som EUX-elever oplever det)
5. Karriereveje og rekruttering

Resume første del:

EUX-Velfærd tiltrækker elever der kunne have valgt gymnasium eller HF, men vælger en uddannelse med mere praktisk læring og hvor uddannelsen har et fælles formål, en retning for eleverne, hvilket opleves meningsfuldt og dannende for klassefællesskaberne. Eleverne er engagerede og ønsker og kæmper for højere status til Social- og Sundhedserhvervet.

EUX-eleverne har til fælles at de er unge. De ønsker at fastholde og udvikle et ungdomsmiljø både i skoleperioder og praktikperioder. De har delte meninger om savnet af fester, men flertallet ønsker et miljø hvor der også er plads til sociale og mere festprægede aktiviteter. De ønsker at udvikle traditioner på EUX, med tilbagevendende "fester" og markeringer undervejs i uddannelsen (fx galla og studenterkørsel).

EUX- elever har en særlig udfordring i, at uddannelsen kræver modenhed og handlekompetence – det kræver et særligt fokus, at udvikle et rummeligt pædagogisk uddannelsesmiljø, hvor ungdomsmiljø og modenhed kan slå følgeskab og ikke opleves eller defineres som modsætninger. Denne udfordring gælder både skole og praktik.

EUX-elever er ambitiøse. De oplever selv de har et godt overblik i praksis – det praktiske håndlag har de til fælles med EUD-elever, men de har særlige styrker ift. dokumentation, overblik og det at skabe rammer og struktur på arbejdet, og så opsøger de selvstændigt mere viden, når konkrete situationer inviterer hertil.

EUX-elever ser sig selv som igangsættere, planlæggere, formidlere og de der skubber udvikling af og i praksis. De fastholder og ønsker muligheder i deres arbejdskarrierer og videreuddannelsesmuligheder er et must, det kan være som sygeplejerske, men også mange andre karriereveje er i spil. De stiller gerne op som ambassadører for faget og uddannelsen.

Side 4: EUX som karrierevej

1. Motivation for EUX og uddannelsesmiljø:

Når eleverne udtaler sig om motivation for valget af EUX efter folkeskolen, sker det ofte med sammenligning til gymnasiet. For mange er EUX et fravalg af gymnasiet og et tilvalg af mere praktisk undervisning og med afveksling til den boglige læring, så det ikke *"bare bliver 3 år med bøger"*

"jeg orkede ikke 3 år på skolebænken – her er det med vekslen mellem skole og praktik (..) jeg hørte at man kommer til at glæde sig til at komme i skole efter en praktikperiode og det er lang tid siden jeg har gjort det"

"jeg havde ikke lyst til at lytte til hvad andre sagde, derfor blev det ikke gymnasiet – jeg havde lyst til at så hurtigt som muligt at komme til at arbejde at komme ud og bruge mine hænder og det jeg har lært"

Omvendt er der stor glæde ved genkendeligheden i grundfagene, at *"alt ikke er nyt"*, men at man som ung elev kan bygge videre på noget man allerede kender fra folkeskolen.

"det er rart at have dansk, engelsk og matematik for at føle at man stadigvæk kan det – vi har alle sammen haft dansk, så det er rart at vi ikke bare dropper det vi havde sidste år det er stadig fagligt, men også noget vi kan bruge"

"du bliver SÅ træt hvis du hele tiden bare skal lave noget nyt. Du kommer på dybt vand hvis du hele tiden bare skal lære om pleje og kommunikation, fordi det er ikke noget vi har været vant til at lære. Det er rart bare nogle gange og vende tilbage til noget du kan og tale om erfaring og det du har lært før, og ligesom samle kræfter til at komme på dybt vand igen"

Når eleverne så er i gang på EUX-forløb, taler de om de gode fællesskaber og det at de har et fælles formål – igen gøres forskel til gymnasiet:

"vi er lidt mere ens, fordi vi vil det samme".

Der bliver lavet noget i timerne og der er et fællesskab om at arbejde seriøst, de spejler hinanden og giver motivation til hinanden, giver hinanden lyst til at gøre mere. Det er tydeligt at de bliver optaget af at se og høre om ting fra flere perspektiver og fra andre vinkler. Spejlingen i hinanden gælder både det faglige og i de sociale samspil som f.eks. det at hække eller brodere i timerne. Det vægtes højt, at man kan se man gør en forskel, eller kan se, at man kan komme til at gøre en forskel. Det opleves fedt at gå sammen med jævnaldrende, fedt at man får løn under uddannelsen.

"At man kan se en mening og et formål med opgaverne. At man er et sted hvor man kan lide at være, hvor man arbejder med noget man brænder for"

"jeg er helt sikkert blevet så meget gladere for at gå i skole fordi jeg føler at jeg har et formål med at gå i skole"

"så plejer jeg lige at tage løn frem – bare for at irritere dem lidt" – "ja, de er (STX-elever) pissemisundelige og siger hvordan fanden kan du tjene så meget, jeg arbejder to steder og så får jeg mindre end dig – så siger jeg: jeg gør noget for samfundet"

Side 5: EUX som karrierevej

Det har stor betydning ”at man kan bruge uddannelsen til at læse videre, måske ikke lige efter, men senere i livet, og så står man mere sikker på sin beslutning (om videreuddan.), du kan noget basis.” - ”jeg føler det er rart at have muligheder bagefter”.

Eleverne taler om betydningen af at møde respekt fra andre, for det man laver. De er tydeligt stolte af, at de går på EUX. De fortæller om forældre der er stolte over deres valg, og det store arbejde det kræver at tage en EUX.

”huen betyder helt sikkert noget, man vil ikke indrømme det, men så får jeg osse en hue, ligesom de andre...”

”jeg siger bare du får en helt anden faglig næring, du lærer hvordan du kan snakke med folk, du lærer hvordan du takler folk, være social i andre omgivelser som du ikke er vant til at komme i, du lærer hvordan du tilpasser dig andre mennesker og hjælper – men igen, man skal virkelig forklare sig...”

”så fortæller man lidt om det, så kommer den der respekt for én, hvor man kan mærke at de tænker hold da op, det er da sejt”

”respekten kan ikke gøre det alene, man er nødt til at have en drivkraft selv”

Det er vigtigt at lærerne uddyber og forklarer det svære – eller det anspændte (eksamen) – at der er en munter og ligeværdig stemning i klassen, at der er ting der kan forhandles f.eks. afleveringsfrister på opgaver, samt at man får løbende feedback fra underviserne. De fortæller om vigtigheden i afveksling:

”Jeg synes for mit vedkommende på sidste hovedforløb der fik vi ikke meget feedback, men så fordi jeg selv søgte den her feedback, og så fandt jeg ud af at det her kan jeg egentlig godt, og så fik jeg øje på nå ja, jeg er da egentlig god til samfunds-fag – så måske man sku på universitetet...”

”Det gode, det er afveksling – rigtig mange SOSU-fag og så er der dansk, hvor man laver noget helt andet, det kan jeg godt lide”

”det kan godt være tungt med en dag hvor man ikke har noget at veksle mellem”

”og så er det man glæder sig til at have engelsk og matematik, det gør jeg i hvert fald”

”i SOSU-fag timerne ved man nærmest hvad man går ind til, og så kommer man til EUX-fagene, der ved man ikke på samme måde hvad man skal. Tit så er der meget forberedelse til SOSU-fagstimerne, du ved nærmest lige hvad der skal ske. Jeg synes det er rart at man ikke lige ved det – det giver sådan en pause til hovedet”

”jeg tror også det handler om at man får fokus et andet sted hen, så man ikke hele tiden snakker om at være menneskelig og hvordan man plejer – men så går man ligesom over til en anden form”

”der er en helt anden stemning i klassen i grundfagene, klassedynamikken ændres...”

Oplevelserne i praktikken styrker motivation og stolthed, men rumme også usikkerhed:

Side 6: EUX som karrierevej

"Man mærkede en vis stolthed i praktikken, måden vi blev præsenteret på: nå, men nu har vi en EUX-elev"

"jeg vil gerne arbejde med ældre de er så søde og så fortjener de en god udvej, når de har givet os så meget"

"det går lidt begge veje, for man er jo ung som EUX-elev – jeg har oplevet at man sku bevise at man faktisk godt kunne klare opgaverne. Men også, at opgaverne f.eks. logbog, at man er bedre til at aflevere dem altså opgaverne til praktikvejlederne – at vi måske har arbejdet mere med det"

2. Uddannelsesmiljø og frirum på EUX:

Som observatør i undervisningen på EUX oplevede jeg virkelig (overraskende) god arbejdsdisciplin i alle EUX-klasser. Eleverne virker til at have stor respekt for forskellighed for hinanden, f.eks. kunne nogen sidde og nynne under gruppearbejde, uden det blev kommenteret - nogen dropper lige ud et minut og ordner noget (måske privat) på tlf. og vender så tilbage. I gruppearbejdet slår eleverne over i privat snak om fritid og fritidsjob, weekender, nogen tjekker tlf., og alligevel mister de ikke fokus fra det faglige, de er fantastiske til at multitask, som en underviser udtrykte det. Klassedynamikken bar præg af at EUX-eleverne er jævnaldrende:

"jeg synes det er fedt at gå sammen med andre der er på ens alder – ca. 16 – 18, –det er ikke fordi jeg har noget imod at snakke med de lidt ældre, det er bare stor forskel på hvad man har af interesser og så er det rart at man har de samme."

"det er også fordi vi er så unge, fordi det kan nogen gange osse blive meget voksen, tror jeg... man har også brug for at være sammen med ens klassekammerater, så man kan dele nogen af de spørgsmål man har i ens læreproces. Det er også en måde at være med til at støtte hinanden, fordi vi oplever også at nogen falder fra i praktikken – så vi ku hjælpe hinanden"

"jeg synes det er fedt at høre nogen andre der har oplevet noget – man kan hurtigt føle man bliver belært, hvis det er med nogen der er meget ældre..."

"nogle gange bliver det bare meget voksent, altså virkelig voksen, jeg kan nogen gange komme hjem og bare føle mig som 40 år fordi jeg har haft sådan nogen mærkelige samtaler om andres børn og ja, sådan noget"

Jeg oplevede et mix mellem det private og det professionelle, både initieret af underviser, men også mellem eleverne. F.eks. beder underviseren eleverne fortælle hinanden om deres weekend (privat), og samtidig: husk spørgeteknikker (professionel). Der var spørgsmål til det at bære smykker og hygiejnekrav i praksis – hvor underviser fortæller, at hun sover med sine ringe (privat).

Ovenstående fortæller om et uddannelsesmiljø hvor de unge EUX-elever måske har brug for og også får lov til at udfordre faglighed med private og personlige fortællinger fra underviser.

Eleverne udtrykker sig positivt om skolens fysiske miljø.

Side 7: EUX som karrierevej

”Det er et rart sted at være. Der er meget plads, man kan hele tiden sætte sig lidt væk, hvis man har brug for det. Og så er det et flot sted, det er ikke sådan et sted hvor man bare kan lugte de der gamle husmure. Det er nyt og friskt – det er bare behageligt at være her.”

Det fysiske miljø på skolen bærer ikke meget præg af, at her uddannes EUX-elever. Det har jeg observeret, men det har eleverne også lagt mærke til. De kunne ønske sig, flere billeder som var EUX relaterede, eller at man kan se huerne udstillede. De foreslog en billedvæg, hvor man kunne se tidligere uddannede, ligesom de har set på andre skoler, *”det ville være sjovt, hvis man kunne finde sin familie...”*

Stoltheden over at være EUX-elev skinnede igennem mange gange, herunder håb og forventninger om at blive fejret når EUX'en afsluttes. Der var flere der nævnte studenterkørsel som et event, der ønskes etableret, omvendt havde de svært ved at se studenterkørsel gennemført i februar, hvor uddannelsen afsluttes.

”det ku være fedt med studenterkørsel og gallafest, men det er ikke lige så sjovt i februar, når vi slutter...”

”en god afslutning det skal man da ha” - ”det giver et boost når man ser andre blive færdige, vi har nok allerede set 3 hold afslutte (EUD)”

På spørgsmålet om fester, er der fundet svar i flere retninger:

”at vi bare ikke er ret mange unge mennesker, så det er rigtig svært at skulle skabe noget – derfor vælger mange det fra” - ”det eneste vi har snakket om, er at slå os sammen med andre erhvervsuddannelser, f.eks. tømrerne” – ”det ville passe perfekt, ha ha”

”jeg har ikke behov for mere ungdomsmiljø, jeg synes det er rart ikke at skulle alt det der, fordi jeg føler at der kommer meget socialt pres på gymnasiet og det der, og jeg føler det er rart at man kan tage et step ned fra det der. Der er ikke så meget socialt pres, man kan få lov til at være sån som man har lyst. Det er også rart at man er en klasse og vænner sig til hinanden, så man ikke bare flyver rundt og laver hurlumhej – der bliver mere ro på, så man kan arbejde og så kan vi bruge vores fritid på at drikke en bajer. De har jo en del af de der fredagscafé, ligesom vi oss har, men det er som om at gymnasierne de tager det bare lige til et step højere og så holder de osse bare en del fester, på den side er de socialt stærke – man hænger meget ud sammen med dem man drikker med, så alle er sammen med alle – her der mere rolig uden man skal høre fra en eller anden 3. årgang – kan du huske det der... det er meget behageligt at være her.”

”når det kommer til fester, så sidder vi bare her, for her er der ingen der sørger for fester og så'n. Det misunder jeg dem lidt på de gymnasiale uddannelser, det der fællesskab de har”

”jeg er så misundelig, alle mine veninder er til fester og jeg sidder bare derhjemme og spiser popcorn og nipper til en sodavand... ik' oss”

”jeg tror det er de helt store fester, hvor man bare er sådan lidt - galla og sådan, (..) hvor man skal have ordnet hår osv.”

”fredagscafé har vi ingen glæde af, da vi har lange dage med EUX-fag”

Side 8: EUX som karrierevej

"man føler sig sådan lidt udenfor, når vi ikke kan deltage i fredagscafé, måske kun man lave noget på tværs af EUX-klasser, tror vi ku have meget glæde af hinanden på tværs af årgange"

"dagen kan godt blive lang, når man sidder og har biologi og kan høre højt musik..."

"Sociale aktiviteter efter en lang skoledag kan godt blive svært – afhænger også af hvor mange lektier og afleveringer man har"

"på første og andet år, kan man måske bedre afse tid til det – og hvis man så har en erfaring, så vil man måske prioritere det"

3. Forhindringer og barrierer:

Der er høje ambitioner på EUX. Jeg hørte en lærer italesætte i undervisningen, at ambitionen måske ikke behøvede at være helt så høj. Elevernes egne høje ambitioner så jeg udfordret af uddannelsens krav og forventninger til handlekompetence. Krav om handlekompetence kan potentielt konflikte med de unges alder og modenhed. De unge har ikke nødvendigvis hverken praksis- eller livserfaring at trække på, hvilket betyder, at de så kun har teorierne at bygge deres faglighed på. Teorier som uden praksiserfaring kan være svære at fastholde. Jeg oplevede at en klasse tabte lidt gejsten i undervisningen, da netop handlekompetencen blev udfordret. I efterfølgende gruppearbejde kunne jeg observere, at der var mindre fagligt fokus i 3 ud af 4 grupper. Gruppearbejdet gav indtryk af, at elever ville "springe over gærdet hvor det var lavest", fremfor at udfordre og perspektivere, som jeg ellers så, som fremherskende træk hos eleverne.

"jeg er bange for ikke at gøre det godt nok, altså lave fejl og sådan noget der, altså det der med at arbejde med mennesker det er et stort ansvar at stå med – det er noget jeg tit tænker over"

"mentalt om man kan blive ved med at holde til det – du kommer til at have med mennesker at gøre som måske ikke har den største livsglæde og med nogen der ikke er supertaknemmelige for det du gør"

Der opleves barrierer på flere fronter, der nævnes at pausetiderne skifter, fordi de følger både HF-skema og SOSU-skema, det gør at de nogen gange får kortere pauser. Og de fleste oplever en fordel ved ½ års skift mellem skole og praktik, men det giver også en udfordring:

"Det er hårdt, bare det at undervisningen foregår på 2 forskellige platforme. HF gør det på en måde og lærerne her på skolen på en helt anden måde"

"man skal hele tiden huske langt tilbage, fordi man har ½ års praktik"

Der er barrierer i forhold til den status og kendskab til EUX der findes i elevernes omverden, ligesom eleverne savnede erfaringer fra tidligere årgange, dengang de valgte EUX. Flere elever oplever fordomme fra deres omverden, gående både på erhvervet som sådan, men også på hvad de så forventedes/burde vide/kunne:

Side 9: EUX som karrierevej

"På første skoleperiode ku jeg godt følge med – men så på anden kom der rigtig mange afleveringer – men også fordi der var ingen der ku fortælle os hvad de havde oplevet og så – de vidste ikke helt hvordan lektiemængden ville blive"

"man føler måske at det er lidt længere nede i hierarkiet, at man ikke har gjort så meget ud af det – jeg føler jeg er nødt til at forklare mig selv og få folk til at forstå hvor vigtigt det er"

"jeg føler der er så meget tabu over den her branche"

"fordomme: det er som om, at nu er jer færdiguddannet og jeg har kun været i gang et år, så jeg ved ikke lige det hele" – "på samme måde som hvis du er i lære som tømrer og så tror de lige du kan bygge et hus eller VVS, så kan du lige fixe mit badeværelse"

EUX-elever fortæller at det kan være frustrerende at høre larm, grin, sjov, fra andre (eud klasser) – eller de kan høre musik, latter og grin når der er fredagscafé, mens de har undervisning...

Der fortælles om et vist karakter-/eksamensræs, – oplevelsen af, at mange fag skal bestås, ambitioner, men det bliver først tydeligt på de senere årgange i uddannelsen. Fælles er dog fortællingen om de mange afleveringer og meget hjemmearbejde, dette bliver særligt fremhævet jo længere i uddannelsen eleverne er. Eleverne kan opleve anspændthed ift. at skulle i praktik, det at man som elev skal "være lavest i hierarkiet", være sammen med andre elever, hvilke opgaver man kommer til at opleve som krav, og om de f.eks. i hospitalspraktikken bliver vurderet og sammenlignet med sygeplejestuderende.

"det kan godt være lidt grænseoverskridende at skulle lave personlig hygiejne" – "især det andet køn"

"for mig det der med at skulle ud i praktik nu, og respekterer de nu én, ved de jeg er ny og altså alt sådan noget"

Og så er der de elever der savner festerne, som de hører om på gymnasiet:

"når det kommer til fester, så sidder vi bare her, for her er der ingen der sørger for fester og så'n. Det misunder jeg dem lidt på de gymnasiale uddannelser, det der fællesskab de har"

Der er forholdsvis få drenge på uddannelsen, både EUD og EUX, alligevel var drengene repræsenteret i 2 ud af 3 fokusgrupper. Der fremkom ikke særligt mange temaer omkring køn i undersøgelsen, men det var heller ikke et særligt fokus – dog var der tegn på, at drenge trak udsagn i, skal vi sige en lidt pragmatisk retning:

"mad giver lidt til fornuften..."

"drenge der er sådan: det finder vi bare ud af, hvor piger de skal fan'ne have svar på det hele"

Jeg spurgte eleverne om deres overvejelser omkring ordblindhed og EUX:

"jeg tænkte bare, ordblinde kan tage en STX, hvordan skulle jeg ikke kunne tage en EUX altså, hvis andre kan, så kan jeg vel også"

Side 10: EUX som karrierevej

”man kan godt mærke når vi skal lave en opgave er i en gruppe (med ordblinde), at så tager det lidt længere tid og forståelsen og sådan, men det tager vi med” – ”og det er I også gode til, at respektere at vi har nogen udfordringer”

”jeg har SPS og jeg havde tanken da jeg startede at det ku jeg ikke finde ud af – men så blev jeg hjulpet på vej og har fået SPS støtte siden starten og har haft godt brug af det ellers og kunne vende de faglige ting. Jeg fik at vide at jeg nok aldrig ville få en uddannelse, og hvis ville det nærmest være et mirakel. På efterskolen fik jeg øje på at jeg egentlig var dygtig. Både min SPS-lærer og kontaktlærer har haft tillid til mig og støttet op om, at det kan jeg godt. De har i hvert fald været med til at løfte mig op og sige: du kan sagtens”

Og som afrunding i forhold til barrierer og forhindringer, så kan der opstå bekymringer ift. om man kan nå alle opgaver, klare praktikken m.v., men bekymringer kan også vendes til en ret brugbar livserfaring:

”man lærer lidt at lade være med at bekymre sig, man må tage det lidt som det kommer i stedet for Å-nej nu kommer osv.”

4. Ligheder og forskelle til eud:

En lærer fortalte mig, at han oplevede, at EUX-elever havde bedre skoleerfaringer og bedre opbakning fra familie, generelt set. Jeg kunne observere at på EUX arbejder alle elever – på forskelligt niveau, men alle arbejder, alle kommer tilbage med noget, kan aflevere noget. EUX-elever forholder sig til bøger, modeller og tekster. De er unge – så der bliver måske heller ikke så let indblandet livserfaringer i det faglige. Adspurgte fortæller EUX-elever, hvordan de oplever forskellen til EUD:

”Jeg oplevede i praktikkerne, at jeg var mere ambitiøs end de andre. Hvor jeg nogen gange har stået i situationer hvor jeg tænkte hold da op, hvad er der lige gået galt her. Det har været svært for mig at forstå hvad andre har valgt”

”man kan mærke at der er forskel i ambitionsniveau – dem der tager EUX, vil mere og er interesserede i at lære mere, ikke fordi man skal udøve, men bare for at vide det”

”i hvert fald rent bogligt – altså praktisk synes jeg vi er mere lige, men bogligt er der forskel på hvordan vi angriber – vi stræber lidt mere efter at den skal være god hver gang”

”jeg har opsøgt mere jeg ku lære... jeg tror vi er vant til, at vi skal præstere i mange forskellige sammenhænge – vi ved det kræver noget af os og vi skal gøre det bedste vi kan. Jeg synes jeg var fagligt dygtigere end EUD-elever, men måske også bedre til at gribe noget an, fordi man er vant til at håndtere og lave mange forskellige opgaver, jeg kan mærke forskel...”

”jeg kan mærke jeg har et godt overblik, i f.eks. hjemmeplejen hvor jeg spurgte om at bytte om og om der var noget jeg ku hjælpe med. I den praktik var der 4 EUD-elever, hvor jeg fik at vide at jeg helt klart var ret stærk, fordi jeg allerede nu ku arbejde selvstændigt”

Side 11: EUX som karrierevej

Alle EUX-elever er indfødte it-brugere, der er ikke mange fysiske papirer på bordene i klasserne, der tjekkes hjemmesider, skrives, arbejdes i fremlæggelser på én gang. Mange sidder med earplugs i, måske bare det ene øre. Mobiler er fremme, der multitaskes med mobil, opgaver, PC osv. – samtidig med der nynnes lidt. Disse elementer oplevedes ikke umiddelbart at forstyrre de andre – der var accept af dette (måske i modsætning til EUD -klasserne, hvor der også er en del lidt ældre EUD-elever). Der kigges meget ind i skærme. Man kunne tale om forskellige opfattelser af, hvad det vil sige at gå i skole/tage uddannelse – som måske kan give sammenstød og skabe konflikt på EUD pga. aldersforskelle (min analyse).

En lærer fortalte at EUX-hold tåler mere sjov og ironi – er mere robuste, kommer (selv) tilbage til læring efter et grin (pause/frirum), og videre at EUX-elever arbejder selv videre med nye perspektiver i opgaver og temaer. På EUD kan opleves mere mangel på almen viden hos nogle elever, ikke alle!

EUX-hold er bare så unge, til forskel for blandede EUD-hold.

En lærer fortalte, at EUX-hold udvikler sig enormt på uddannelsen, vi løber nogle gange tør for stof, fordi de arbejder så godt. En anden lærer fortalte, at EUX-elever multitasker helt vildt, man kan tro de ikke laver noget, men så kommer de med de flotteste besvarelser. De får skrevet meget mere detaljeret i besvarelser.

”jeg føler jeg tager en meget bedre udd. end med EUD, og det er bare ærligt”

”man føler sig yngre på EUX end over på EUD”

”vi går mere i skole på EUX, vi hæver lige niveauerne”

”man er stolt over at gå på EUX – man får mere respekt, man skal forklare sig, men så får jeg sådan, okay, det er faktisk rimelig godt, så får jeg respekt fra dem”

”Det betyder meget at få respekt – alle vil gerne have man bliver respekteret.”

”Jeg var bevidst om at det skulle være EUD, jeg gad ikke matematik mere – jeg blev overtalt til at vælge EUX fordi jeg bare kunne vælge det fra igen... Nu vil jeg bare vise noget over for mig selv. Så kom vi på hovedforløb og så begyndte det at skræmme én, nu sku vi ha dansk A, men så fandt man ud af, at det kan man da godt og så tror jeg så blev det bare ved”

”til infoaften kan jeg huske at jeg snakkede med min mor om EUX, mor stillede spørgsmål ved det, om det ikke blev for stor en mundfuld for mig – men så efter, at jeg så fuldførte grundforløbene – og jeg fortæller jo også om hvad vi er igennem og så tror jeg de synes at de fik lidt øje på, at det ku man da sagtens”

”mine forældre synes jeg var lidt en stræber, så de synes jeg sku slappe lidt af – mine forældre har heller ingen uddannelse”

5. Karriereveje og rekruttering

I fokusgruppeinterviewsene fik jeg følgende svar om karriereveje og rekruttering, jeg finder at udsagnene taler helt for sig selv, uden yderligere kommentarer:

”jeg vil gerne presse mig selv lidt, måske lidt over mit niveau”

Side 12: EUX som karrierevej

"det der skal gøres det er selve ryet (om uddannelserne på SOSU) – mange folkeskolelærere burde vide mere, fordi mange folkeskolelærere er sådan enten er det STX eller HHX..."

"man skal fortælle fordele, det her med praktikforløbene og den måde det er bygget op på – jeg tror man vil kunne fange rigtig mange som synes det er måske bliver svært det her med STX – her får du lov til både at blive udfordret bogligt og fagligt – du får lov til ligesom at få en slapper når du er i praktik og så kan du give den gas på skolen igen (...) når man siger Social- og sundhedsskolen, så tænker man overhovedet ikke EUX – ikke nok med at det er nyt, men også bare når jeg hører min drengegruppe, hvor jeg var den eneste de er alle sammen HHX eller STX, og de siger: nå, har du så lært at tørre røv i dag? Men sådan er det jo ikke. Det er noget vi alle sammen kommer til at finde os i. Jeg sku forklare min bedstemor jeg tror en ½ time hvad det var (at uddanne sig til SOSU-EUX)

"en uddannelsesvejleder i folkeskolen kan sige så meget fordi de har bred viden, de tænker mere om du kan klare det, end at de ved noget om det (sosuudd)"

"Det skal være jævnaldrende (der fortæller om udd.), nogen der er i gang med uddannelsen der fortæller om det, det vil vække meget større bredde fordi du kan forklare, at det er så meget mere end bare at tørre røv"

"vi har jo brobygning, men der skal man tilmelde sig EUX-velfærd i stedet for bare at gå med de andre..."

"vi kunne tage ud som ambassadører på folkeskoler og jeg tror det ville være en rigtig god opgave – jeg tror det ville sætte nogen gnister i nogen"

"jeg vil arbejde lidt som SOSU-ass. Og så måske sygeplejerske"

"jeg har i lang tid ville være jordemoder, men det kræver jo et gennemsnit helt oppe i skyerne, men det er også fint bare at være sosuassistent, måske senere sygeplejerske"

"jeg kan godt lide det med at lære beboerne rigtig meget at kende det synes jeg er hyggeligt, men måske også sygeplejerske – "

"de forstår hvis man siger sygeplejerske – de forstår ikke hvad en sosuassistent laver – det er også fordi man ser dem ikke, man ser dem først hvis man kommer ud på et plejehjem"

"fysioterapeut – jeg har tænkt et sabbatår, men jeg har ikke tænkt om jeg skulle arbejde et år som SOSU, jeg har skullet være fys siden 6. kl., det er en barnedrøm"

"jeg startede med at ville være fys, men så tænkte jeg socialrådgiver, men så sagde min mor du kan også blive visitator (...) så siger mor at det lyder som om jeg har ret meget styr på det der"

"jo flere muligheder jo bedre"

"hvis jeg vælger at skifte total boldgade så har jeg min EUX"

"vi vil gerne bruges til at fortælle om EUX, og hvordan det er, både på GF og i folkeskoler..."

Side 13: EUX som karrierevej

"intro det er simpelthen for svagt – man kommer slet ikke ind i hvad der foregår på skolen – vi var oppe og lave knækbrød, det holder bare ikke, vel – man er nødt til at komme ind i undervisningen – ligesom på gymnasiet, så bliver man bare sat ind i en klasse – bang – fordi man får slet ikke indblik i hvad det egentlig er, man tænker bare nå, vi skal bare ud og tørre røv – det bare det man tænker oss når man er her"

"nej det bliver ligesom ikke udfordret det man tænker overhovedet – der skal noget mere faglighed ind over på intro og brobygning – det er der også bare på gymnasiet"

"indblik i begge dele – en dag med PA og en dag med SOSU – det er ikke gennemtrængende nok, at det her er PA og det her er SOSU"

"Man kunne udsmykke skolen med en billedvæg af elever der har gået her – det har man på gym, og så kan man måske finde sin mor, når man er i brobygning" "med huer på" "En eud væg og en EUX-væg"

"Mere fokus på hvad fag man egentlig har – det ved man jo ikke noget om, det gør man heller ikke på eud – grundfag kender vi –"

"man lærer lidt at lade være med at bekymre sig, man må tage det lidt som det kommer i stedet for Å-nej nu kommer osv."

"jeg tænker vi har lidt mere overblik og arbejder fokuseret..., så kan vi måske gå ind i ledelsesopgaver eller planlægning"

"i min psykiatripraktik havde vi dagens planlægger, som havde overblikket over hele dagen, sådan noget ku jeg godt se mig selv i"

"eller den der ligesom er i førertrøjen ift. nye procedurer og have ansvaret for formidling til kolleger"

"vi er gode til at begrunde og opsøge ny viden, vi er vant til at være kildekritiske – vi skal selv ud at finde informationer"

"det er godt at blive udfordret"

"man er jo vant til at skulle arbejde med nogen, hvor man skal se deres nærmeste udviklingszone"

Undersøgelsesspørgsmål:

Hvordan opleves det at være EUX-elev, forskelle/ligheder EUX/EUD – hvorfor vælge EUX? (er SPS et tema i valget?)

Karrieremuligheder, har I mødt forhindringer eller barrierer i skole eller praktik, hvordan bliver I mødt som EUX-elever?

Hvordan kan vi øge viden om karriereveje?

Side 14: EUX som karrierevej

Hvordan kan uddannelsesmiljøet omkring EUX fremstå mere tydeligt som en karrierevej?

Hvordan kan uddannelsesmiljøet omkring EUX blive sjovere og mere attraktivt for unge generelt set, set både ift. skole og praktik?

Observationer på klasserne, udsagn fra elever, fortællinger om EUX-elever (fra undervisere)

Det fysiske miljø på skolen:

På foto rundtur på skolen i maj 2020 med særlig opmærksomhed i de områder hvor EUX-eleverne har deres undervisningslokaler:

Der fandtes ingen direkte tegn, foto, symboler der viser, at her foregår noget med EUX. Tydeligvis foregår der noget SOSU relateret, ligesom der ses elevarbejder på forskellig kreativ vis. Der er en Skills-væg. Der er eksempler på velfærdsteknologi (lifte, robotter, støvsuger) Der er plakater med Sosu-relaterede tekster på engelsk, som måske nok kræver et vist niveau i engelsk – hvilket indirekte kan sende et signal om grundfagsniveau.

Der hænger et "flag" om EUX-velfærd uden på bygningen, som kan ses fra vejen.

Det undrer, også med de mange besøg og rekrutteringsarrangementer, brobygning m.v. – at der ikke er noget der trækker opmærksomhed i retning af EUX.

Anden del: EUX-elevernes omverdens syn på EUX:

Nedenstående er et sammenkog af data fra fokusgruppeinterview med EUX-elevs omverden; ældrechefer i de 6 kommuner, uddannelseskonsulenter i kommunerne og repræsentanter fra praktiksteder. Interviews er gennemført fra maj 2021 – januar 2022. Der er anvendt resultater fra første del af undersøgelsen som oplæg til dele af undersøgelsesspørgsmål i del 2.

Det har vist sig vanskeligt at få tilpas mængde data fra praktiksteder. Der har været kontakt til flere praktiksteder i 2 kommuner. Der var kun et praktiksted hvor jeg fik kontakt til en vejleder som var i stand til at give præcis information om deres oplevelse af EUX-elever. De øvrige steder har jeg talt med ledere og medarbejdere, som anerkender EUX-elever som dygtige medarbejdere, og hvor de bekræfter indtrykket af stærk faglighed og godt overblik som også er EUX-elevernes egen oplevelse, se del 1 af undersøgelsen. Jeg ville gerne have haft betydelig dataindsamling fra vejledere, som har tæt kendskab til eleverne, men det lykkedes altså ikke i denne omgang. Det handlede bl.a. om udskiftning i vejledergruppen, men det gav også indtryk af, at praktikstederne ikke skelnede stort mellem EUD og EUX-elever – hvilket jo også er oplysende.

Side 15: EUX som karrierevej

Læsevejledning - datamateriale fra undersøgelsen:

Citaterne skrives som udsagn uden fortolkning. Jeg har understreget de steder, som for mig bryder med vanetænkning, eller netop inviterer til brud på vanetænkning.

Jeg har kategoriseret data i 7 temaer:

Rekruttering, barrierer, om videreuddannelse efter EUX, om sociale miljøer og ungdomsmiljø, om aktivt ungdomsmiljø i praktikkerne - for og imod, det særlige ved EUX og clash

1. Rekruttering

Der er en bekymring til stede ift. at rekruttere for kraftigt efter EUX-elever, fordi man så samtidig kan komme til at tale EUD-elever ned, og der er brug for alle de elever man kan tiltrække.

”Vi skylder de unge mennesker at støtte dem i, at der er mange veje ind, at det gode liv hænger altså ikke sammen med om man har en studentereksamen. Rekruttering handler måske lige så meget om at italesætte de mange veje ind i området, både EUD og EUX som en bred palette”

”Vi skal have bredden med når vi rekrutterer, så vi skal både have EUD og EUX som tilbud, og der er mange som ikke ved nok om EUX, så måske skal vi bare fortælle noget mere om det, f.eks. også om muligheden for skolehjem...” (udtalt fra de nordlige kommuner, når undervisning foregår i Herning).

”Vigtig pointe – det manglende kendskab til den her uddannelse, altså EUX, det har vi tidligere drøftet i chefgruppen, det er vigtigt at I prioriterer det samarbejde I har på skolen med skolerne og lærerne i kommunerne og UU-vejledning, det er så afgørende at folk får kendskab til det her, jeg tror der er nogen fordomme omkring det, som vi skal have talt ned, men vi sætter vores lid til jer på skolen”

”Vi har det gode for hvor vi mødes med Mads og Inge, så vil jeg gerne have det bragt derind, hvis vi (kommunerne) skal indgå strategisk i rekruttering, hvad er oplægget, er der økonomi der skal bindes med? Så får vi det på dagsorden og beslutningsreferater – og hvis der er økonomi i det, så er der også politik i det.”

”Vi trænger til et image der stråler overskud frem for underskud, at vi er servicemindede. Det er blevet et image at vi skal se sure ud. Jeg møder elever der siger at der var ingen der sagde velkommen den første dag, og lederne rejste sig ikke op”

”Hvem kommer på demensdage og lignende? Ikke SOSU-hjælpere og assistenter, men ledere og undervisere...”

”Vi har brug for at signalere tydeligere hvad vi forventer til ansættelsessamtaler. Det handler også om karakterdannelse.”

”Se på de gode fortællinger – dem der lykkes:

Side 16: EUX som karrierevej

Specialafdelingerne: demens, HC, der hvor de dykker ned i fagligheden, at de fejrer de små succeser. De har lidt bedre vilkår – lidt bedre normering. Lederne har måske et andet mindset.”

Hjemmeplejen:

”Har været så presset på at kunne rekruttere, så de har ændret kultur. Skabt nye miljøer med fællesskaber, fleksibel vagtplanlægning. Vejledere der samler mig op, koordinatore der spørger til trivsel. Tydelig ledelse.”

2. Barrierer

At forstå bredden i hvad læring er: (og formidle det)

”Jeg har mange elever der kommer med ”hvorfor skal jeg gå med kaffevognen, jeg er her for at lære” – det bliver først italesat hvad man kan lære, når jeg siger det. Jeg har sagt til vejlederne og lederne, at de skal forklare hvad man lærer, når man f.eks. går med kaffevogn, at jeg tager hensyn til den enkelte borger, at jeg viser omsorg, at jeg husker særlige behov og ønsker, -praktikvejlederne siger de ikke har tid til at fortælle det...”

”Nogle vejledere kan have en smule berøringsangst, -okay her kommer én der måske bliver klogere end mig – de er jo pionere de her (EUX-elever), somme tider får de måske en over næsen.”

”Der sker på en måde en konfrontation med faget, (mødet mellem EUX og EUD) så der er et eller andet, det skal fortælles og den anden skal jo også fortælles, tror der er en konfrontation ikke blot ungdomskultur men også mellem forskellige uddannelsesveje”

”Praktikken har skullet vænne sig til at uddanne nogen som vi ikke nødvendigvis får som kolleger – men de kan godt se formålet med det.”

”Der var ikke noget at sætte en finger på, gjorde det hele.”

”Du kan godt blive udfordret i praktikken, selvom du er teoretisk dygtig – hvis du ikke kan omsætte det...”

Der er færre henvendelser på EUX-elever end på EUD (til udd. konsulenterne) *”det er ikke nødvendigvis et tegn på at eleverne trives bedre, men måske ser de det som en nødvendig vej at gå og kan så måske bedre se igennem nogen ting, som kan være lidt træls eller udfordrende, fordi man ved, man skal et andet sted hen. Vi hører ikke noget fra praktiksteder og intet nyt er godt nyt”*

”Eleverne skal vise deres kvalitet, så bliver der accepterede. Det kræver mod”

Praktikstederne er forespurgt om deres erfaringer med EUX-elever – på forespørgsel på to praktiksteder, er det umiddelbare indtryk, at de skal lede lidt i hukommelse og papirer for at svare på spørgsmål om EUX-elever. Det kan være udtryk for at praktikstederne ikke er specielt optagede af EUX-elever, de forholder sig måske indlysende nok, til om eleverne opfylder målene for praktikken og målene er fælles mellem EUD og EUX. Det er en overvejelse værd, hvorvidt et øget fokus på EUX-elever på praktikstederne kan bidrage til øget rekruttering.

Et praktiksted udtalte om en EUX-elev:

Side 17: EUX som karrierevej

"hun var dygtig, trods manglende interesse – hun vil bruge det her til at søge videregående uddannelse, hun vil ikke arbejde indenfor området. Men der var ikke noget at sætte en finger på, hun gjorde det hele"

Barriere og rekruttering:

Der er praktiksteder, hvor en måske lille del af personalet kan sætte en stemning og en kultur, som kan gøre det svært at være ung og elev. De kan hævde at de unge er dovne, at de søger mest muligt refleksionstid.

"De fagligt stærke – kan være for kloge, og opleves som en trussel, men ellers bliver de accepteret"

"Der skal ske en kulturændring, der er mere rummelig, for at vi kan øge rekruttering af de unge. Drift kan spænde ben for udvikling"

"Jeg har hørt en planlægger sige: jeg kan først skabe rum til refleksion eller vejledning når gældende vagtplan er udløbet dvs. om 6 uger. De hænger fast i rammerne og ser ikke deres andel i at øge trivsel for unge, nogle gange ved de ikke om den unge er elev eller afløser"

"Forandring kræver et overskud som de ikke har"

"Det kan handle om at elever får rettigheder – standarder, minimumsrammer, kvalitetsaftaler"

"Det virker absurd at elever er ikke en del af normering – alligevel er det svært at hive elever ud af vagtplan til andre ting, f.eks. lærings- eller sociale aktiviteter"

"Man kunne have en personalepolitik, at elever er en del af normering mellem kl. 7 og 10 og slut"

Vejleder: "jeg taler med både EUD og EUX-elever og på en måde er jeg deres advokat, hvis der opstår ting ude på afdelingerne med de fastansatte. Der kan godt være nogen af de faste som taler lidt mere bestemt, og som hvis man er sårbar som elev man kan opleve negativt. Så hjælper jeg dem med at få tingene talt på plads"

Leder fra praktiksted: "EUX-elever er grønne, de er dygtige, jeg har aldrig hørt noget negativt"

3. Om videreuddannelse efter EUX

"For os er det så fedt at få sygeplejersker der har været ud i praksis – altså ikke de her sygeplejersker der har gået inde på gymnasiet og så ud et år og så ind på sygeplejerskolen, så helt taktisk så synes jeg man skal fortælle at de får en bedre økonomi, vi kan prøve at stille op, at hvis du går gymnasievejen så ser din livsindkomst sådan her ud og hvis du går EUX-vejen, så ser din livsindkomst ud sådan her. Så for mig, så må I hjertens gerne sælge de her elever til ergoterapeutuddannelsen, fysioterapeut eller sygeplejerske eller hvad vi har, vi har før haft sygeplejersker der har gået erhvervsuddannelsesvejen og de er hamredygtige og de stortrives i det kliniske tæt på patienterne. Så hvis vi bare ku lykkes med at få rigtig mange EUX'ere til at gå den vej, så det det helt fint med mig"

"Hvis man som sygeplejerske har gået assistentvejen, så får man street-credit. Så ved man hvad de står i i dagligdagen"

Side 18: EUX som karrierevej

Vejleder: "vi har ikke talt om særlige karriereveje for EUX-elever"

Leder fra praktiksted: "Jeg kan i hvert fald huske én elev, hun var dygtig, "trods manglende interesse" (hun ville bruge uddannelsen til at læse videre med) Der var ikke noget at sætte en finger på, hun gjorde det hele"

4. Om sociale miljøer og ungdomsmiljø

"Der er også mange sygeplejersker der hutler sig igennem en svær gymnasietid og så kan man sige meget om de sociale miljøer på gymnasierne, hvis man er inde i varmen, så er det rigtig godt, men der er også nogen der ikke trives i de sociale miljøer"

"Tror man skal prøve at gentænke de sociale miljøer, jeg siger ikke at man ikke skal have fest og ballade, men som nu de her højskoletanker som Mads fortæller om, det tror jeg virkelig der er noget i, at det kan tiltrække nogen som måske ikke har haft råd til eller mulighed for at tage på højskole, nu kan jeg få 3 år på højskole, altså jeg synes ikke man behøver kopiere dem der drikker mest, man kan godt skabe noget nyt"

"Måske skal man alliere sig med de andre EUX-uddannelser ift. Ungdomsmiljø og fester og så skabe noget også mere på tværs af kønnene"

"I skal ikke være så bange for at servere øl på SOSU-skolerne, det har vi ingen problem med, men det er ikke drukkulturen I skal formidle men fællesskabet"

"Man kunne måske godt have nogen praktiksteder som var specialister i EUX-elever"

"Jeg overvejer lige nu, om jeg skulle skrive til praktikvejlederne hvor EUX-elever skal være og sætte EUX-elever på CC og fortælle om uddannelserne, ligesom vise den en anerkendelse, også så eleverne kan se at det er formidlet ud"

"Det er måske bedre at være en lidt stor kanon på SOSU-skolen, end at blive væk i det store på gymnasierne.

"Så skulle man lave nogle fester, en lejr ekskursion – tur til Paris, sammen med andre SOSU-skoler"

Ungdomsmiljø:

"På MC Donalds er det unge der lærer dem op selv, de er ikke ret gamle før de styrer sådan en MC Donalds"

Fordom: "EUX-elever ER unge, de kan ingenting" – høres i første praktik, men så ændrer det sig typisk. Det opleves godt at de er i praktik et halvt år, de når at lære dem at kende og det giver mere forståelse"

"Er det et tilbageskridt ift. det sociale, at de nu bliver undervist på SOSU-skolen – og ikke får fællesskaber med de andre gymnasieelever?"

"Det er med i den nye kvalitetsaftale at man kan samle flere elever på tværs, tror nu ikke vi har tænkt at det sociale skulle vægtes, men det faglige"

Side 19: EUX som karrierevej

”Det er svært at skabe fællesskaber, det er nogen store distancer man skal samle folk over.”

”Det kan jo undre, at de har fokus på sociale fællesskaber, introtur og rustur på alle uddannelser også de videregående, som på universiteter, og så har vi så lidt fokus på det...”

5. Om aktivt ungdomsmiljø i praktikkerne, for og imod

”Jeg kunne sagtens forestille mig at lave en fin pendant til studenterkørsel, hvor man laver en kørsel rundt af gangene på ansættelsesstederne og får en festlig afslutning”

”Man kan gøre det anderledes, markere det med flag osv. hvor man så slutter af med at drikke øl et andet sted, jeg vil ikke afvise at man kan drikke en øl på arbejdspladserne, sammen med kollegerne...”

”Det er vigtigt at føle sig godt velkommen og få en god praktik, ligeså vigtig er det jo med en god afslutning – så kan der være op og nedture”

”I vores område taler vi med hjertet (warm places) – da jeg gik i gymnasiet havde jeg en veninde der var hos MC Donalds, og kort efter blev hun manager, fordi hun kunne nogen manualer – det opererer vi ikke i, vi taler på en anden måde, status er ikke vigtig – vi skal bare ud at gøre en forskel for mennesker. Vi kan godt gøre mere, nogen markeringer, som gør at man føler sig værdsat som elev. Det er en kæmpeskude vi skal have vendt – men de små tiltag gør også en forskel” (hen imod de cool places²)

”Ungepolitik = læringspolitik: Hvad skal de lære i dag, fremfor hvilken opgave skal de løse”

”Vi arbejder på at gøre det (skabe et mere aktivt ungdomsmiljø), mere sådanne læringsgrupper på tværs af sygeplejeelever, SOSU-elever osv., men ja, det lyder som noget vi nok burde gøre. Jeg sidder her og er lidt splittet, fordi det burde vi sikkert gøre, men realiteterne er bare, at bare det at få sat tid af til læringsgrupper, til vejledning, til individuel refleksionstid, bare det at få sat tid af til at vejlederne kan få tid til at forberede sig, til den kvalitet som helt sikkert er den rigtige vej at gå, vi har regnet på det og det vil koste os 10 millioner hvis vi skulle implementere bare at leve op til de kvalitetskrav der allerede er, og selv hvis jeg havde pengene, hvad jeg ikke har, så har jeg faktisk ikke altid medarbejderne der skal til, fordi vi er udfordret med rekruttering, jeg er helt enig – det er strammet til, og det er heller ikke sikkert at det er personalet som skal stå for det, så måske er der andre veje i det”

”Men hvorfor er det at de ikke allerede når de er inde på skolen, at de får skabt de her studiegrupper, og at de så mødes uanset om de er i praktik i Herning eller Ikast-Brande, hvorfor er det, at de ikke får nogen kompetencer i at fastholde et netværk, det får de brug for uanset hvor de så ender, hvordan kan de få de der netværkskompetencer, hvad skal til for at det kan drible videre ude i praksis, og så kan det da godt være at de skal gå to timer før, det må vi så finde ud af, men at vi skal sætte os som chauffør på den bil, det

² warm places / cool places: [ungdomsmiljøer på erhversuddannelser - Katznelson.pdf](#)

Side 20: EUX som karrierevej

behøver vi ikke, det kan de selv, vi kan ikke engang finde de muligheder, så kunne det ikke være en kompetence som de ku få inde på skolen, så hvad skal til?"

"Jeg synes det er en god idé, men jeg synes ikke opgaven skal ligge i praksis og hvorfor så det, fordi praksis er praksis og der skal de være en del af et arbejdsfællesskab, og alligevel skal de så ekskludere sig fordi man skal noget særligt sammen med nogen andre. At være sammen med nogen andre, så skal man tænke over, hvad gør det så?"

"Vi har etableret læringsfællesskaber, med fokus på den opgave vi er der for, jeg synes det kan noget at vi sender et signal at vi har en forventning om og inviterer dig indenfor i et arbejdsfællesskab, og vi har ikke kun damer som er bedstemødre – vi har også andre unge ansatte, så det er også en del af det at være på arbejdsmarkedet at vi er forskellige, jeg synes vi skal holde fast i at det er det praktikken kan"

"Hvis vi skal lave noget på tværs, så har det et fagligt sigte, så har det et fagligt formål"

"Jeg kom til at tænke på at når man er ung og kommer ud på vores praktiksteder, så er man omgivet af sine mødre, der er virkelig mange mødre derude og nu skal de her mødre så også til at lave legeaftaler for eleverne, og så tror jeg simpelthen det er lige rigeligt, jeg tænker det var bedre at vi stiller et puderum til rådighed, hvor de kan gå ind og kaste nogen puder eller de kan drikke en øl, jeg tror vi kan lave nogen rammer, men nej, det vi kan er at lave læringsaftaler og læringsfællesskaber"

"Da jeg gik i gymnasiet, var alt det sociale noget vi selv arrangerede, så måske kunne man understøtte den her netværksdannelse som vi også tidligere har talt om"

"Vi vil også godt stille nogen rammer til rådighed – og så skal man måske lave et elevråd, som også kan støtte op om de her ting og bære dem videre til os, og så kan man få noget af det man ønsker sig og så kan man ønske noget igen til næste år, og jeg tror det vigtigt at ophavet til det her ligger på skolen, og så kan vi jo drøfte på vores chefmøder, hvad er det som elevrådet gerne vil og hvad kan være et ønske til os"

"Om vi bliver tændte på det her, det gør vi jo så længe vi sidder i det her(interview), men der er jo en kamp om opmærksomhed, så det vi skal arbejde videre med skal dribles ind i de fora'er vi har med skolens ledelse"

"Tror det vil være svært og det vil være at stikke blå i øjnene på de unge mennesker hvis man forestiller sig at vi skal etablere ungdomskultur ude på praktikstederne, det tror jeg ikke kommer til at ske, men så får man noget andet, og det er jo det EUX-uddannelsen er, at man bliver en del af et fagligt miljø"

"Det bliver bare farligt for os som praktikplads at skulle arrangere noget for de unge, hvad så med de andre elever?"

"Hvad med festudvalget, kan de ikke aftale noget når de er inde og så lave aftaler i praktikken? At eleverne tager initiativet?"

"Er der noget forventningsforvirring? Hvis de forventer noget vi ikke kan indfri, så bliver vi jo nødt til at justere forventningerne"

"Jeg tænker lidt at praktikvejlederen har en central rolle at finde ud af hvad har 18 årige katrine behov for, hvad er hun interesseret i? vi er jo vant til at have 18 årige, det er jo ikke fremmed for os. Jeg kan sagtens forstå kontrasten, men der er også noget læring i at kunne agere i et voksenmiljø, vi kan jo ikke sidde, hvis det kommer pårørende forbi, og agere ungdomsfest"

Side 21: EUX som karrierevej

6. Det særlige ved EUX

”De fleste EUX-elever har nok et bedre overblik, men eux-elever er forskellige, ligesom alle andre elever. De har været igennem en stor udvikling, faktisk en rigtig stor udvikling, det skal jeg give dem”

”Når vi taler ungdom og dannelse og det at komme ud på arbejdsmarkedet som ung, så er det en udfordring uanset EUD eller EUX, men EUX-elever fanger måske hurtigere hvad det kræver at indgå i sociale fællesskaber, de rummer mere, magter mere, de er jo virkelig omstillingsparate i skiftet fra skole til praktik – når man har valgt en EUX-vej, så har man måske en forståelse med sig som gør det nemmere”

”Jeg ser en stor, stor udvikling hos vores EUX-elever, jeg oplever at de er virkelig modnet også mere end de andre, der er godt nok sket noget, det må jeg sige”

Praktikkerne var glade for EUX-eleverne særligt efter første praktik. Uddannelseskonsulenter hørte stort set ikke om problemer efter 1. praktik. De opleves studiemindede, deres logbog er langt bedre kvalitet. Godt overblik.

”Udfordrer EUX-eleverne vejlederne? Oplever eleverne at de kan blive ved med at lære i praktikkerne?”

”Det giver mening, når EUX-eleverne selv fortæller at de har et bedre overblik – når vi har dem til samtale mærker vi også, at de besidder evnen til at kunne rumme mere”

Leder fra praktiksted: *”EUX-elever er mere skarpe, hurtigere til at opfatte”*

Anden leder: *”EUX-elever er grønne, de er dygtige, jeg har aldrig hørt noget negativt”*

Anden Leder: *”jeg kan ikke sige noget specifikt om EUX-elever, vi gør ikke forskel på EUD og EUX – jeg synes det er svært at skelne dem fra hinanden”*

7. Clash

*”Vi skal tale uddannelsen op, men vi kommer ikke udenom at tale niveau også, det er ret cool at tage den her uddannelse (EUX). Samtidig under samme paraply skal vi også tale elever der ligger under niveau, f.eks. med dansk forståelse og kulturforståelse – det **clasher** lidt, at vi både taler om et højt niveau og det at få alle med. Om man skal skille det lidt mere ad, på et højere plan, det ved jeg ikke. Vi skal heller ikke ud i fagkampe som det vi så med sygeplejersker og assistenter – men det clasher altså i det vi siger og hører om niveau”*

Undersøgelsesspørgsmål:

Side 22: EUX som karrierevej

- Hvis vi tager afsæt i overskriften for projektet, vil jeg gerne starte med at høre hvad I forstår ved en aktiv unge-personalepolitik på SOSU-området? Hvad kommer I til at tænke på?
- Hvad er jeres erfaringer med EUX-uddannelsen indtil nu?
- Hvilke fortællinger findes hos jer om EUX på Social- og Sundhedsuddannelserne?
- Hvilke forestillinger gør I jer ift. karrieremuligheder for EUX-elever?
- Er der erfaringer der allerede nu taler for eller imod et øget optag af EUX-elever?
- Er der strategiske overvejelser ift. øget optag af EUX-elever set i lyset af karrieremuligheder og hvilke overvejelser lægger bag disse?
- Er der interesse for en fælles indsats i forhold til at øge interessen for EUX hos en bredere målgruppe?
- Hvordan kan vi hype den almene viden og interesse for SOSU EUX som karrierevej – er der muligheder (og ressourcer) for at planlægge fælles marketingsstrategi?

Særligt til praktiksteder:

- Hvordan er jeres erfaringer med EUX-elever og hvordan oplever I at have EUX elever i praktik, er der forskel på EUX og EUD-elever?
- Gør I forskel eller gør I det ens med EUD-elever og EUX-elever eller hvordan griber I det an?
- Har I gjort jer overvejelser om særlige karriereveje for EUX-elever?

Konklusion – sammenfatning af bud på, hvad en aktiv unge-personalepolitik på SOSU-området kunne indeholde:

1. at der skaffes/prioriteres tid og rum til sociale tiltag – både i skole og i praktik
2. at der sigtes efter arrangementer som af de unge vil blive betegnet som "cool places"³ – eks.: "i går aftes var alle SOSU-elever til stand up – det var mega nice..." at skolerne går sammen og etablerer ture for EUX-elever, f.eks. fælles studietur på tværs af SOSU-skoler, så EUX-hold som pt. er små, oplever større fællesskaber.
3. at skolerne etablerer netværk blandt eleverne som de kan bruge, særligt med henblik på praktikperioderne, hvor holdkammeraterne er adskilte i en længere periode (ekstra lange praktikker på EUX). Det kan styrke at eleverne oplever et tilhør til holdkammerater, trods det at de ikke ser hinanden fysisk i praktikkerne. At eleverne udvikler kompetencer til at fastholde netværk. At praktikstederne understøtter disse netværk, f.eks. ved at give timer til udvalgte aktiviteter.

³ warm places / cool places: [ungdomsmiljøer på erhversuddannelser - Katznelson.pdf](#)

Side 23: EUX som karrierevej

4. at man definerer hvor meget en elev er/kan være en del af normering, f.eks. at elever er del af normering mellem kl. 7 og 10 og derefter – kan eleven trækkes ud til andre læringsaktiviteter/socialt tilbud
5. at man åbent taler om og ønsker, at ansatte og elever, videreuddanner sig – at det giver street-credit, hvis man kommer tilbage som sygeplejerske og har gået EUD-vejen
6. at skabe alliancer med andre EUX-uddannelser, på tværs af håndværk og laver fælles fester
7. at afprøve særlige praktiksteder for EUX-elever, så der udvikles særlige EUX-miljøer i praktikken
8. at fortælle praktikstederne mere om hvad EUX-uddannelsen er og hvorfor vi gerne ser den mere udbredt
9. at etablere mere ung til ung læring, både i skole og praktik (insp. Fra Mc-Donalds). Så eleverne oplever anerkendelse og status, når de tildeles ansvar for andres oplæring
10. at etablere muligheder for fællesskaber på trods af stor fysisk afstand mellem eleverne i praktikken – f.eks. events som eleverne vil prioritere at rejse efter eller on-line arrangementer
11. at der etableres tradition for fejring, når elever afslutter uddannelsen, måske en eller anden form for ”studenterkørsel” f.eks. rundt på praktikpladser, skabe markeringer som der bliver lagt mærke til
12. at se ungepolitik = læringspolitik: hvad skal de lære i dag, fremfor hvilke opgaver skal de løse - der lægges vægt på at en unge personalepolitik tager udgangspunkt i et lærings- og arbejdsfællesskab
13. at tænke ud af boksen – tænke andre veje, i kommunalt regi for at løfte opgaven med at skabe mere aktivt ungdomsmiljø i praktikkerne. Det bliver selvforstærkende hvis vi ikke gør noget, fordi vi ikke har ressourcerne indenfor plejeområdet til at gøre det attraktivt. Lykkes det os, at gøre det mere attraktivt vil det give os flere ressourcer i form af øget rekruttering.
14. at når man etablerer en unge personalepolitik i praksis, mhp. at etablere bedre ungdomsmiljø, skal medtænke hvad det gør ved de øvrige medarbejdere som ikke inkluderes i ungepolitikken. Måske skal praksis have lov at være praksis på tværs af alder og så etablere fælles personalepolitik?
15. at erkende at der er en kamp om opmærksomhed og derfor etablere fora'er hvor beslutninger træffes og føres ud. Det kan f.eks. starte med ønsker fra elevråd, som så går til skolens ledelse, som drøfter disse med chefer i kommunerne og der besluttet hvad der skal prioriteres og handles på.
16. at der laves forventningsafstemning – at når vi ansætter unge, så ved de at de kommer til at indgå i arbejdsfællesskaber på tværs af alder
17. at vi forholder os til de forskellige signaler om niveau, når vi rekrutterer bredt til Social- og Sundhedsuddannelserne

Side 24: EUX som karrierevej

Undersøgelsen er lavet i perioden fra midt 2020 – til start 2022 af

Jens Christian Mejer Lassesen

Underviser og studievejleder på SOSUMV, Cand.pæd. i pæd. antropologi

jcl@sosumv.dk